

SPROGSTART 3-6 ÅR

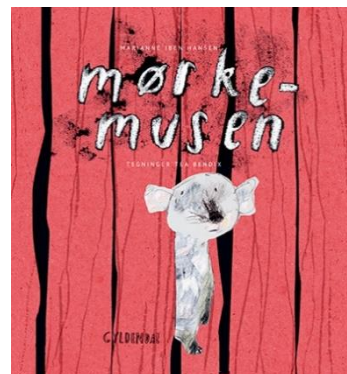
Trin-for-trin

Mørkemusen af Marianne Iben Hansen og Tea Bendix (2019)

Tema: Mod og tålmod – på rim

Billedbogen *Mørkemusen* er valgt, da litteraturen gennem ord, billeder, leg og samtale kan skærpe børnenes opmærksomhed på sprogets rim og rytme. Mødet med Mørkemusen og temaet mod og tålmod giver anledning til snak om, hvad det egentlig betyder at være modig og tålmodig...

Sprogligt fokus: Lydlig opmærksomhed, ordforråd, skriftsproglige kompetencer og narrative kompetencer.

Det finder du i Sprogstartsposen

- Trin-for-trinmanualen til Sprogstartsposen
- 2 billedbøger: *Mørkemusen* af Marianne Iben Hansen og Tea Bendix
- A3-kopi af billedbogen
- Ark: Fokusord og sproglege
- Kort til billedbogssnak
- Konkreter: Mus, et stykke mørke (stof)
- *Mørkemusens sang* af Torben Westergaard og Marianne Iben Hansen
- 6 billedkort til Story Sequencer
- 6 billedkort til skumtarning

Ting og sager, du selv skal finde

- Posen med læringsmaterialer

Sprogstartsmaterialerne må kun bruges under opsyn af en voksen.

Ugens indhold

Dag 1:

Højtlesning og fokusord for alle børn i gruppen, ca. 18 børn.

Tid: ca. 30 minutter.

Dag 2:

Guidet læsning og billedbogssnak. Børnene deles i tre grupper efter dit kendskab til børnene.

Tid: Tre gange ca. 30 minutter.

Dag 3:

Fælles oplæsning og sproglege. Børnene deles i to grupper efter dit kendskab til børnene.

Tid: To gange ca. 30 minutter.

SPROGSTART 3-6 ÅR

Dag 1 – Mørkemusen

Det finder du i Sprogstartsposen

- *Trin-for-trin*manualen til Sprogstartsposen
- 2 billedbøger: *Mørkemusen* af Marianne Iben Hansen og Tea Bendix
- A3-kopi af billedbogen
- Ark: Fokusord
- Konkreter: Mus et stykke mørke (stof)

Ting og sager, du selv skal finde

Det skal du gøre!

Syng første vers af *Sprogstartssangen*.

Vis billedbogen. Tal om forsiden og bagsiden, om forfatteren og illustrationen. Tal om bogens ryg. Hvad mon billedbogen handler om? Tal om titlen. Hvad hedder billedbogen? Fortæl om forfatter og illustratør. Hvem har skrevet billedbogen? Hvem har lavet billederne? Vis læseretningen og peg på bogstaverne.

Fortæl, at i Danmark læser vi fra venstre mod højre og oppefra og ned, og at der findes store og små bogstaver. Find eventuelt forbogstaverne i børnenes navne i billedbogen og tal om de forskellige bogstavers navne, former og lyde.

Fortæl børnene, at i dag skal vi tale om at være modig og tålmodig. Og om, når noget rimer.

Læs billedbogen to gange. Sæt jer tæt sammen. Måske er der mørkt i det rum, I sidder i. Måske er der en lommelygte, der kan være med til at skabe den helt rigtige stemning til den fine billedbog om Mørkemusen. Første gang med læseoplevelsen i fokus - og derfor uden afbrydelser. Anden gang taler I om fokusord. Brug billedbogens illustrationer til at understøtte fokusordene og konkrete materialer fra sprogstartsposen til visualisering af bogen. Sæt en bevægelse på ordet, når det er muligt.

Syng sidste vers af *Sprogstartssangen*.

Læringsstigen

Gør-det-sværeste-strategi

Forudsige: Se på forsiden af billedbogen. Hvad tror du, at billedbogen handler om?

Generalisere: Mørkemusen hjælper sin søster op, da hun falder ned. Kender du nogen, der er gode til at hjælpe andre?

Argumentere: Synes du, at mørkemusen er modig? Hvorfor/hvorfor ikke?

Gør-det-nemmere-strategi

Giv svaret: Museungerne er lyserøde, da de bliver født. Hvilken farve er museungerne, da de bliver født?

Hjælpes ad: Lad os se på sidste opslag i billedbogen. Hvad slutter bogen med?

Begrænse valg: Er museungerne lyserøde eller gule, da de bliver født?

SPROGSTART 3-6 ÅR

Dag 2 – Mørkemusen

Det finder du i Sprogstartsposen

- *Trin-for-trin*manualen til Sprogstartsposen
- 2 billedbøger: *Mørkemusen* af Marianne Iben Hansen og Tea Bendix
- A3-kopi af billedbogen
- Kort til billedbogssnak
- Konkreter: Mus, et stykke mørke (stof)

Ting og sager, du selv skal finde

Det skal du gøre!

Syng første vers af *Sprogstartssangen*.

Vis billedbogen. Tal om billedbogen. Spørg børnene om de kan huske, hvad billedbogen handler om.

Fortæl børnene at i dag skal vi tale om at være modig og tålmodig. Og om når noget rimer.

Læs billedbogen og inddrag børnene i genfortælling af billedbogen undervejs

Billedbogssnak. I sprogstartsposen finder du kort til billedbogssnak. Lad børnene skiftes til at trække et kort og svare på spørgsmålene. Vær opmærksom på, at kortene er inddelt i tre forskellige sværhedsgrader. Lad dit kendskab til børnene afgøre, hvilke kort i bruger.

Brug billedbogens illustrationer samt konkrete materialer fra sprogstartsposen til at understøtte billedbogssnakken.

Syng sidste vers af *Sprogstartssangen*.

Et lille tip

Understøt fonologisk opmærksomhed

- Lav rimleg, hvor I skal finde på ord, der rimer, og identificere ord, der rimer på hinanden.
- Klap til stavelser i ord.
- Tal om barnets bogstav (navnets forlyd), og hvilket lyd den giver.
- Fortsæt med at sige rim og remser og syng med barnet.

(Justin Markussen-Brown, *Sprogvinduet – Guiden til dit barns sprogudvikling*, 2019, s. 211)

SPROGSTART 3-6 ÅR

Dag 3 – Mørkemusen

Det finder du i Sprogstartsposen

- *Trin-for-trin*manualen til Sprogstartsposen
- 2 billedbøger: *Mørkemusen* af Marianne Iben Hansen og Tea Bendix
- A3-kopi af billedbogen
- Ark: Sproglege
- Konkreter: Mus, et stykke mørke (stof)
- *Mørkemusens sang* af Torben Westergaard og Marianne Iben Hansen
- 6 billedkort til Story Sequencer
- 6 billedkort til skumterning

Ting og sager, du selv skal finde

- Posen med læringsmaterialer

Det skal du gøre!

Syng første vers af *Sprogstartssangen*.

Fortæl børnene, at i dag skal vi tale om at være modig og tålmodig. Og om rim.

Vis billedbogen. Tal om billedbogen. Spørg børnene om de kan huske, hvad billedbogen handler om. Inddrag børnene i genfortællingen, mens du læser billedbogen højt: Hvem er med i billedbogen? Hvordan har de det? Og hvorfor?

Sproglege. Orienter dig i sproglegene og vælg mindst to sproglege, som passer til børnegruppen. Lav gerne flere, hvis I har lyst og ekstra tid. Forbered dig på forhånd på legen. Brug billedbogen som udgangspunkt for sproglegene, da de omhandler billedbogens tema. Legene giver børnene mulighed for at høre, se, gøre og røre ord i nye sammenhænge.

Syng sidste vers af *Sprogstartssangen*.

Litteraturforslag

- Kay Barnham: *Jeg er bange*. Flachs, 2018
- Rachel Bright: *Den indre løve*. Flachs, 2018
- Rachel Bright: *Koalaen der kunne*. Flachs, 2019
- Mattias Edvarsson: *Ella og Noa hopper fra kanten*. Turbine, 2019
- Marianne Iben Hansen: *Lille frøken Pingelpot*. Gyldendal, 2018
- Chris Haughton: *Du ka' godt*. Jensen & Dalgaard, 2019
- Sam Loman: *Bjørn er forelsket*. Turbine, 2019

2020

Fokusord til *Mørkemusen*

Faldefærdigt hus – Hvad betyder det, at et hus er faldefærdigt? Har I set et faldefærdigt hus? I bøger? I film? I virkeligheden?

Bittesmå og nøgne – Hvad betyder det, at musene er bittesmå og nøgne? Har du set en lillebitte og nøgen museunge? Kan I gøre jer bittesmå som musene?

At møfle rundt i blinde – Hvad betyder det at møfle? Hvorfor møfler musene rundt i blinde?

At kæmpe – Mørkemusen må kæmpe for ikke at ende nederst. Hvad vil det sige at kæmpe? Hvorfor skal Mørkemusen kæmpe for ikke at ende nederst?

Forbundet med en tråd til hendes (morens) hjerte – Hvad mon det betyder? Er der en rigtig tråd mellem moren og Mørkemusen? Eller er det mon bare noget, man siger, når man skal forklare, hvor glad en mor er for sit barn?

At tøve – Hvad betyder det at tøve? Hvorfor tøver Mørkemusen, når de andre mus de jubler? Har I prøvet at tøve?

Frygtsom og bæret – Hvad vil det sige at være frygtsom? Prøv at sig ordet, frygtsom. At frygte noget – hvis man frygter noget, er man bange. At være bæret – når man er bæret, er man stolt og glad for noget. Mørkemusen er både frygtsom og bæret.

Smilet strammer lidt i ansigtet – Hvad betyder det, at smilet strammer? Mørkemusen er ikke sådan rigtig glad. Han smiler, men det er et stramt smil, fordi han er bange for det, der venter udenfor det faldefærdige hus.

For det ene ben vil gerne og det andet ben vil hjem – Hvordan kan det lade sig gøre?! Mørkemusen vil gerne med sine søskende og vil alligevel ikke med.

Kom og lad mig være – Mørkemusen vil så gerne, at hans søskende tager ham med ud i verden – men han tør alligevel ikke helt. De skal komme hen til ham – og alligevel lade ham være i fred. Kender I den følelse? Gerne at ville noget, men alligevel ikke rigtig have modet til det?

At være utålmodig – Hvad betyder det at være utålmodig? Har I prøvet at være utålmodige? Hvornår?

At flygte – Hvad betyder det at flygte fra noget? Har I prøvet at flygte fra noget?

At føle sig uovervindelig – Hvad vil det sige at føle sig uovervindelig? Har I prøvet at føle jer uovervindelig?

At holde tungen lige i munden – Hvad vil det sige at holde tungen lige i munden? Hvornår kan man have brug for at holde tungen lige i munden? Når man balancerer, når man skal tegne inden for stregerne, når man...

Eksploderer deres hjerter – Hvad pokker betyder det, at deres hjerter eksploderer?

Musestille – Hvad betyder det at være musestille? Kan I være musestille? Hvornår skal man være musestille?

Åndedrag – Hvad er et åndedrag for noget? Prøv at være musestille og hør og mærk jeres åndedrag

Lige der hvor frygten bed – Kan frygten bide? Hvad betyder det mon, at frygten bider? Er det en rar følelse? Eller en væmmelig følelse, når frygten bider?

At krybe tæt ind til hinanden – Hvad vil det sige at krybe tæt ind til hinanden? Kryber I nogle gange tæt ind til nogen? Hvornår vil I gerne krybe tæt ind til mor, far, mormor ...? Hvorfor?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

Hvilken farve har museunger,
når de bliver født?
Er de lyserøde eller gule?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

**Mørkemusens søster falder ned.
Hvem hjælper hende op igen?**

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

**Hvad betyder det at være musestille?
Kan du være musestille?**

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

Hvad er museskridt?
Er det små skridt eller store skridt?
Kan du vise, hvordan museskridt kan se ud?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

**Musene må flygte.
Flygter de fra en kat eller
flygter de fra en bjørn?**

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

Er et faldefærdigt hus et nyt hus
eller et meget gammelt hus?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

**Kig i bogen.
Kender du nogle af de farver, du ser?**

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

**Se på forsiden af bogen.
Hvem kan du se?
Er det mørkemusen eller er det katten?**

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 mellem

Er mørkemusen større eller mindre end sine søskende?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 mellem

Hvad vil det sige, at musene
piler gennem marker?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 mellem

Hvad vil det sige, at musene
pusler gennem græs?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 mellem

Hvad vil det sige at holde
tungen lige i munden?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 mellem

Kender du ord, der rimer på mus?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 mellem

**Er mørkemusen modig eller
forsigtig, da museungerne er
store nok til at gå udenfor?
Hvorfor?**

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 mellem

Hvordan synes mørkemusens
søskende, at musen der falder ned,
skal komme op igen?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 mellem

Hvordan får mørkemusen sin søster op?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 svær

Hvorfor tror du, at mørkemusen
hedder mørkemusen?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 svær

Er mørkemusen modig
eller er han ikke modig?
Hvorfor?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 svær

Hvad betyder det at være frygtsom?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 svær

Hvad betyder det at være beæret?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 svær

Hvorfor vil mørkemusen ikke med
uden for det faldefærdige hus?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 svær

Hvad betyder det, at mørkemusens
ene ben gerne vil ud, men det
andet ben vil hjem?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 svær

Mørkemusen vil gerne, at hans
søskende skal lade ham være.
"Kom og lad mig være" siger han.
Hvad betyder det mon?

Billedbogssnak
Mørkemusen

BIBLIOTEKERNES

Sprogspor

SPROGSTART
3-6 ÅR

2020

 svær

Museungerne laver fis med et par duer.
Hvad tror du, de laver?

SPROGSTART 3-6 ÅR

Sproglege til Mørkemusen

Sproglege

Leg med rim: Tal om, hvad det betyder, når noget rimer. Når ord rimer, lyder ordene næsten ens. Kender I mon noget, der rimer på mus? Sæt billedkort af rimordene i skumterningen. Lad børnene skiftes til at slå med terningen og sige et ord, der rimer på det, terningen viser. Hjælp hinanden.

Pas på! Musen! Tag strømperne af og fold dem sammen. Læg dem på hovedet og leg, at jeres hoveder er den top, som de modige mus løber op til. Sig remsen, mens I forsigtigt går eller står: *Musen er på toppen. Musen er på kanten. Musen glider, musen falder! Og den ender lige HER!* Når I råber HER!, falder musen, men I når selvfølgelig at gribe den, før den lander på gulvet. Gentag legen ved at lægge strømperne på maven, på foden, på numsen, på knæet etc.

Syng sangen: *Kom nu.* Find sangen i Sprogstartposen og lav fagter til. Eller brug hele kroppen. Hør sangen *Kom nu* – find den på Sprogsporet.dk under Sprogstart 2020 3-6 år.

Sproglege – med digitale læringsmaterialer

Story Sequencer: Sæt på forhånd billedkort i Story Sequenceren i tidsmæssig rigtig rækkefølge og hjælp hinanden med at indtale det, I kan se på billedkortene. Fx: *Musemor har født fem bittesmå nøgne museunger. Og: Mørkemusen gemmer sig bag sprækken i huset.* Prøv nu om I sammen kan finde ord, der rimer på det sidste ord i sætningerne. Fx *museunger, musetunger, muselunger og huset, suset, bruset.* Det må også gerne være fjolleord. Slut af med at hjælpe hinanden med at fortælle billedbogens forløb ud fra billederne i Story Sequenceren.

Optageklemmer: Tror I, at Mørkemusen tør at gynges højt? Møde katten? Sove alene? Tror I, at Mørkemusen vil være en god ven? Tror I, han vil hjælpe, hvis I får brug for hjælp? Man kan være modig på flere måder. Tal om, hvad I tror, Mørkemusen tør. Og hvad han ikke tør. Tal om, hvad I selv tør. Og ikke tør. Eller hvad jeres bamse tør. Og ikke tør. Jeg tør godt... jeg er bange for... Fx: *Jeg tør godt at gynges højt, men jeg er bange for mørke.* Lad børnene skiftes til at indtale deres sætning på optageklemmerne. Lav tegninger til og hæng dem op ved siden af klemmerne.

Endnu flere sproglege – inde & ude

Den modige Mørkemus. Find vandfarver og kraftigt papir frem. Hvornår synes I, at Mørkemusen er allermest modig? Tegn Mørkemusen, mens I taler om, hvilke farver I kan bruge. Tegn nu én eller flere ting, der rimer på mus. Fx hus eller lus. Lad børnene skrive ordene på tegningen eller hjælp dem med at skrive ordene på tegningen.

Leg legen *Alle mine kyllinger kom hjem* som *Alle mine museunger kom hjem.* Leg legen *Katten efter musen.* Find legebeskrivelser på skoleidræt.dk.

Mørkemusens Modighedsbane. Lav en forhindringsbane med stole, skamler, borde, tæpper, balancebræt (hvor tungen skal holdes lige i munden!) etc. Måske gemmer en stor kat sig under bordet med tæppet, som alle musene skal over! Byg en fortælling op om Musenes Modighedsbane. Tal om det at være modig, forsigtig, tålmodig, frygtsom etc.

2020

SPROGSTART 3-6 ÅR

Forældrespor – *Mørkemusen* af Marianne Iben Hansen og Tea Bendix (2019) om mod og tålmod – på rim

Sproglege

Pas på! Musen! Tag strømperne af og fold dem sammen. Læg dem på hovedet og leg at jeres hoveder er en bakketop, som de modige mus løber op til. Sig remsen, mens I forsigtigt går eller står: *Musen er på toppen. Musen er på kanten. Musen glider, musen falder! Og den ender lige HER!* Når I råber HER, falder musen, men I når selvfølgelig at gribe den, før den lander på gulvet. Gentag legen ved at lægge strømperne på maven, på foden, på numsen, på knæet etc.

Mørkemusens Modighedsbane. Lav en forhindringsbane med stole, skamler, borde, tæpper, balancebræt (hvor tungen skal holdes lige i munden!) etc. Måske gemmer en stor kat sig under bordet med tæppet, som mørkemusen skal over! Byg en fortælling op om Musenes Modighedsbane. Tal om det at være modig, forsigtig, tålmodig, frygtsom etc.

Litteraturforslag

Kay Barnham: *Jeg er bange*. Flachs, 2018

Rachel Bright: *Den indre løve*. Flachs, 2018

Rachel Bright: *Koalaen der kunne*. Flachs, 2019

Mattias Edvarsson: *Ella og Noa hopper fra kanten*. Turbine, 2019

Marianne Iben Hansen: *Lille frøken Pingelpot*. Gyldendal, 2018

Chris Haughton: *Du ka' godt*. Jensen & Dalgaard, 2019

Sam Loman: *Bjørn er forelsket*. Turbine, 2019

Britta Sabbag: *Den lille Humle Bumle*. Turbine, 2018

Mélanie Watt: *Lille bange egeren*. Vild maskine, 2018. Der er også to andre bøger om *Lille bange egeren*

Et lille tip

Se filmen *Rita og krokodille - Forår* på *Filmstriben* og tal om at være modig. *Filmstriben* er bibliotekernes digitale filmtilbud og kan bruges af alle, der er oprettet som bruger på deres lokale bibliotek. Læs mere på filmstriben.dk eller spørg på dit bibliotek.

Understøt fonologisk opmærksomhed

- Lav rimleg, hvor I skal finde på ord, der rimer, og identificere ord, der rimer på hinanden.
- Klap til stavelser i ord.
- Tal om barnets bogstav (navnets forlyd), og hvilket lyd den giver.
- Fortsæt med at sige rim og remser og syng med barnet.

(Justin Markussen-Brown, *Sprogvinduet – Guiden til dit barns sprogudvikling*, 2019, s. 211)

2020

